

Datum: 20-10-2022

Volnummer: 2022-2023/02

Commissie voor Onderwijs

Meer van op afstand leren of digisprong naar meer onderwijskwaliteit ?

Advies bij het voorontwerp van decreet over interactief afstandsonderwijs in het secundair onderwijs

Op 8 juli 2022 keurde de Vlaamse Regering een voorontwerp van decreet over interactief afstandsonderwijs goed.¹ Doel is om het structureel mogelijk te maken dat scholen secundair onderwijs tijdens de schooluren tot een decretaal bepaald maximumaandeel van de onderwijstijd interactief afstandsonderwijs organiseren, voor gehele groepen of voor individuele leerlingen. Wetenschappelijk onderzoek wijst uit dat de combinatie van contactonderwijs met online leren positieve effecten kan hebben op de leeruitkomsten en de motivatie van leerlingen.

In ons advies formuleren we als aanbeveling:

- Maak in de memorie van toelichting een helder onderscheid tussen ‘interactief afstandsonderwijs’ en het bredere concept ‘digitaal onderwijs’ of ‘online onderwijs’. Wetenschappelijk onderzoek relateert de voordelen van hybride onderwijs in de eerste plaats gerelateerd aan de inzet van geavanceerde digitale leermiddelen. Niet aan de deelname van thuis uit. Hybride onderwijs kan ook op school.
- Geef in de memorie van toelichting heldere voorbeelden van specifieke situaties of bijkomende redenen waarvoor scholen secundair onderwijs naast hybride onderwijs op school ook afstandsonderwijs zouden moeten kunnen organiseren.
- Maak ook werk van de ontwikkeling van een specifiek kwaliteitskader voor digitaal onderwijs, zoals voorzien in de visienota Digisprong.
- Neem in het decreet de graduele opbouw van interactief afstandsonderwijs, met een solide basis van hybride onderwijs op school, als voorwaarde op. Stel die solide basis van hybride onderwijs op school ook als voorwaarde voor individueel interactief afstandsonderwijs, behalve bij toepassingen op vraag van de leerling.
- Neem in het decreet ook het behoud van redelijke aanpassingen voor individuele leerlingen op als voorwaarde om interactief afstandsonderwijs te organiseren.
- Vraag scholen hun toepassing van interactief afstandsonderwijs regelmatig te evalueren en daarin de leerlingen te betrekken.
- Voorzie ook voor het basisonderwijs expliciete richtlijnen, zonder structurele inbedding van interactief afstandsonderwijs, maar met de mogelijkheid tot uitzonderingen.
- Zorg voor een duidelijke klachtenprocedure en maak de Commissie Leerlingenrechten bevoegd voor klachten over de toepassing van interactief afstandsonderwijs.

¹ Voorontwerp van decreet over het interactieve afstandsonderwijs in het secundair onderwijs. VR 2022 0807 DOC 0790/2BIS <https://beslissingenvlaamse-regering.vlaanderen.be/document-view/62C6899D8E6C4430A8897938>
Memorie van toelichting. VR 2022 0807 DOC 0790/3BIS <https://beslissingenvlaamse-regering.vlaanderen.be/document-view/62C689BD8E6C4430A889793A>

1. Wat beoogt het decreet?

1.1. Decretale basis voor interactief afstandsonderwijs

Doel is een decretale basis te scheppen om in het secundair onderwijs binnen de gewone schooluren 'interactief afstandsonderwijs' te kunnen organiseren. Die onderwijsleeractiviteiten kunnen door gebruik van digitale media **plaatsonafhankelijk** georganiseerd worden. Dat wil zeggen dat de leerlingen er bijvoorbeeld van thuis uit, via een laptop en een internetverbinding aan kunnen deelnemen. In het voorontwerp van 8 juli 2022 was, zonder onderscheid naar leerjaar of graad, bepaald dat interactief afstandsonderwijs op schooljaarbasis maximum 50% van de onderwijstijd kan innemen. Over dat maximumpercentage lopen er momenteel nog gesprekken.

Het 'interactief afstandsonderwijs' kan zowel synchroon (met gelijktijdige online aanwezigheid van leerkracht en leerlingen) als asynchroon (via uitgestelde feedback of reacties) verlopen. De nieuwe regeling geldt zowel voor het voltijds secundair onderwijs (gewoon en buitengewoon) als voor het deeltijds beroepsonderwijs en de leertijd.² In die laatste twee gevallen slaat het maximum in te nemen aandeel van de onderwijstijd op de schoolcomponent (niet op het leren op de werkplek).

Scholen zullen 'interactief afstandsonderwijs' zowel voor volledige leerlingengroepen als voor individuele leerlingen kunnen organiseren.

Scholen die hiervan gebruik willen maken, moeten aan deze voorwaarden voldoen:

- in een beginsituatie-analyse minstens nagaan of de leerlingen en leerkrachten over het nodige ICT-materiaal en de nodige (digitale) competenties beschikken,
- een visie op interactief afstandsonderwijs en bijhorende leerdoelen ontwikkelen,
- leerlingen steeds de mogelijkheid geven om het interactief afstandsonderwijs op school te volgen. Ook de leraar moet steeds de mogelijkheid krijgen om het interactief afstandsonderwijs vanuit de school te leiden of te begeleiden.

Zij moeten ook in hun schoolreglement opnemen:

- voor welke structuuronderdelen (studierichtingen en leerjaren) of opleidingen zij interactief afstandsonderwijs organiseren,
- of dat voor volledige groepen of voor individuele leerlingen is,
- dat de leerling het interactief afstandsonderwijs steeds ook op school kan volgen.

1.2. Om de voordelen van hybride leren te benutten

Om het belang van een structurele inbedding van 'interactief afstandsonderwijs' aan te tonen, verwijst de memorie van toelichting naar wetenschappelijk onderzoek³ dat wijst op verschillende potentiële voordelen van 'hybride leren' of 'blended learning', wat de onderzoekers omschrijven als de combinatie van contactonderwijs met vormen van online leren. In vergelijking met puur contactonderwijs kunnen doordachte vormen van hybride leren tot betere leeruitkomsten leiden, onder meer door de meer uitgebreide mogelijkheden die ze bieden

- tot meer flexibele leerprocessen die beter aansluiten op individuele leernoden,
- om leerinhouden in verschillende verschijningsvormen te presenteren,

² In dit advies verwijst de term 'school' zowel naar scholen voor voltijds gewoon of buitengewoon secundair onderwijs als naar centra voor deeltijds beroepsonderwijs en centra die in het kader van de leertijd instaan voor de vorming van zelfstandigen.

³ Versmissen, F., Buelens, W., De Wever, B., Rotsaert, T., Schellens, T., Tondeur, J., Surma, T., Valcke, M., & Vanderlinde, R., (2022). Blended learning in het Vlaams secundair onderwijs: Van noodzaak naar structurele implementatie. Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (OBPWO 2021.05). Onderzoeksrapport. <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestand.ashx?nr=18408>

Dat onderzoek leidde ook tot een inspiratiegids voor de onderwijspraktijk: Buelens, W., Versmissen, F., De Wever, B., Rotsaert, T., Schellens, T., Tondeur, J., Surma, T., Valcke, M., & Vanderlinde, R., (2022). Blended learning in het Vlaams secundair onderwijs: Van noodzaak naar structurele implementatie. Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (OBPWO 2021.05). Inspiratiegids. <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestand.ashx?nr=18410>

- om cognitief activerende werkvormen in te zetten,
- om bij leerlingen de ontwikkeling van zelfregulerende vaardigheden te ondersteunen,
- om de motivatie van de leerlingen te bevorderen.⁴

De effectieve realisatie van die potentiële voordelen hangt volgens de onderzoekers wel af van een aantal ondersteunende condities⁵ en ontwerpprincipes⁶.

1.3. Ingaand op vraag van scholen

Tijdens de coronapandemie maakten veel scholen kennis met de extra mogelijkheden van hybride onderwijs. Volgens de memorie van toelichting kwam er vanuit het onderwijsveld de vraag om dit structureel verder te kunnen uitbouwen, binnen een juridisch sluitend kader.

2. Positieve elementen

We waarderen het zeker dat het beleid de potentiële voordelen van hybride leren structureel mogelijk wil maken en daarmee wil ingaan op vragen uit het onderwijsveld en bevindingen uit wetenschappelijk onderzoek. Recht op onderwijs vullen wij in als ‘recht op kwaliteitsvol onderwijs’. Alle maatregelen die daartoe kunnen bijdragen, appreciëren wij ten zeerste.

Daarnaast vinden we het ook positief dat het voorontwerp van decreet

- bepaalt dat interactief afstandsonderwijs in het secundair onderwijs binnen de schooluren moet plaats vinden. Op die wijze wordt het recht op vrije tijd gerespecteerd.
- scholen verplicht het gebruik van interactief afstandsonderwijs in hun schoolreglement op te nemen. Dat verhoogt de kans dat leerlingen en ouders bij de introductie ervan betrokken worden.
- aan de organisatie van interactief afstandsonderwijs de drie hoger vermelde voorwaarden koppelt; die kunnen zeker bijdragen tot een kwaliteitsvolle invulling en gelijke onderwijskansen. We onderstrepen hier graag het belang van de mogelijkheid voor leerlingen om het interactief afstandsonderwijs ook van op school te kunnen volgen.

Wat de laatste voorwaarde betreft, verwijst de memorie in de toelichting bij artikel 3, 7 en 13 terecht heel uitdrukkelijk naar leerlingen in kwetsbare thuissituaties die hierdoor betere participatiekansen krijgen:

De school of het centrum voorziet in een eigen ruimte waar de leerling kan deelnemen aan het interactief afstandsonderwijs, wanneer uit de beginsituatieanalyse blijkt dat niet elke leerling thuis over voldoende leerruimte beschikt. Zo moeten voldoende garanties worden geboden op de participatiekansen van de leerling en het verzekeren van het leerrecht van elke leerling. (Memorie van toelichting, p. 7)

Ook elders (pp. 4-5) vraagt de memorie aandacht voor de thuiscontext van de leerlingen.

3. Aanbevelingen vanuit kinderrechtenkader

Het voorontwerp van decreet en de toelichting erbij doen bij ons echter ook enkele vragen en bedenkingen rijzen. Sommige daarvan zijn van algemene aard, in die zin dat ze zowel op de toepassing bij leerlingengroepen als bij individuele leerlingen slaan. Andere vragen en bedenkingen hebben specifiek betrekking op interactief afstandsonderwijs aan individuele leerlingen.

⁴ Zie hoger vermelde inspiratiegids (OBPWO 2021.05), <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestand.ashx?nr=18410>, p. 14.

⁵ Zie hoger vermelde inspiratiegids (OBPWO 2021.05), <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestand.ashx?nr=18410>, p. 21.

⁶ Zie hoger vermelde inspiratiegids (OBPWO 2021.05), <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestand.ashx?nr=18410>, p. 59.

3.1. Graag een breder conceptueel kader

3.1.1. Begrijpelijke focus op afstandsonderwijs

De tekst van het voorontwerp van decreet hanteert 'interactief afstandsonderwijs' als centraal begrip en definieert dat als volgt:

Interactief afstandsonderwijs bestaat uit onderwijsactiviteiten die via digitale media plaatsafhankelijk worden georganiseerd tijdens de schooltijd en waarbij er interactie is tussen de leerling en de leerkracht, synchroon of asynchroon (Art. 2, 6 en 12).

De focus ligt daarmee op het plaatsafhankelijke karakter: de leerling hoeft er niet voor op school te zijn en kan ook van thuis uit aan interactief afstandsonderwijs deelnemen. Het is precies dat deelnemen 'van op afstand' dat een geëigend decretaal kader vergt. Het is bijgevolg volkomen logisch dat het decretale initiatief daarop focust.

3.1.2. Onderzoek vertrekt van breder concept over hybride onderwijs

Het onderzoeksrapport en de bijgaande inspiratiegids waar de memorie van toelichting naar verwijst, leggen minder nadruk op het aspect 'afstandsonderwijs' maar focussen meer op

...de integratie van online leren en face-to-face (F2F) leren (Eindrapport, p. 5)

...een weloverwogen combinatie en integratie van zowel online als fysieke leer- en instructieactiviteiten. (Inspiratiegids, p. 9)

De potentiële voordelen van 'blended learning' of hybride leren hebben volgens de onderzoekers vooral te maken met (1) de specifieke wijze waarop die integratie van contactonderwijs en online leren uitgewerkt is en (2) de extra mogelijkheden die de digitale component biedt. Geavanceerde tools en digitaal leer materiaal kunnen de leerkracht nauwkeuriger informeren over de vorderingen van de leerlingen (door gebruik van *learning analytics* en *teacher dashboards*). Of ze helpen het leerproces beter af te stemmen op de individuele leernoden van leerlingen, o.m. met adaptieve leertechnologie en de mogelijkheid om leerlingen te laten kiezen uit diverse visuele en auditieve aanbodingsvormen.⁷ De inspiratiegids geeft ook verschillende voorbeelden van 'blended learning' die volledig op school plaats vinden, met de mogelijkheid voor leerlingen om ook tijdens de online component een beroep te doen op ondersteuning door aanwezige leraren.⁸ De school zorgt dan best wel voor een aangepaste leeromgeving, bijvoorbeeld met open leerruimtes.

De pedagogisch-didactische meerwaarde van hybride leren heeft volgens wetenschappelijk onderzoek dus niet in de eerste plaats te maken met de mogelijkheid om een deel van het onderwijs van thuis uit te volgen. Die meerwaarde schuilt vooral in de inzet van kwaliteitsvolle digitale leer materialen die meer en diepgaander leren mogelijk maken. Zo verwoordt de visienota Digisprong het trouwens ook.⁹ Dat je door die digitalisering 'in bepaalde situaties' ook beter en met minder extra inspanningen afstandsonderwijs kunt voorzien, vernoemt de visienota Digisprong als één van de voordelen, naast al die andere. Zo gaven we het in 2021 ook al aan in onze knelpuntennota over afstandsleren in coronatijden.¹⁰ Ook in de inspiratiegids (OBPWO 2021.05) neemt het aspect 'afstandsonderwijs' geen centrale plaats in. Wat er wel centraal staat, zijn een reeks ondersteunende condities en ontwerpprincipes. Die vormen de basis voor de pedagogisch-didactische meerwaarde die sommige vormen van hybride leren kunnen bieden. 'Blended learning'

⁷ Zie hoger vermelde inspiratiegids (OBPWO 2021.05), pp. 101-107.

⁸ Zie hoger vermelde inspiratiegids (OBPWO 2021.05), onder meer p. 10 e.v. en p. 56.

⁹ Digisprong. *Van achterstand naar voorsprong. ICT-plan voor een kwalitatief digitaal onderwijs in uitvoering van het relanceplan Vlaamse Veerkracht*. Nota van de Vlaamse Regering, ingediend door minister Ben Weyts, Brussel, 22 december 2020, <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1635256>, p. 5

¹⁰ Kinderrechtencommissariaat, *Maak het afstandsleren minder afstandelijk*. Knelpuntennota. 2020-2021/08, <https://www.kinderrechten.be/advies/maak-afstandsleren-minder-afstandelijk>

omvat dus veel meer dan leerlingen van thuis uit via Zoom of MSTeams te laten luisteren naar een uitleg door de leerkracht. Daar wezen we ook al op in ons standpunt bij de visienota Digisprong.¹¹

3.1.3. Graag ook in de memorie van toelichting

Dat bredere conceptuele kader missen we in de memorie van toelichting van 8 juli 2012. Die benadrukt op p. 3 wel dat contactonderwijs de centrale pijler blijft en op p. 5 verwijst ze ook naar de reeds genomen Digisprong-initiatieven, met name naar de investeringen in digitale infrastructuur en de professionalisering van leerkrachten en naar de oprichting van het Kenniscentrum Digisprong.¹²

Maar anders dan de visienota Digisprong wekt deze memorie van toelichting de indruk dat plaatsafhankelijkheid het belangrijkste aspect van de digitale vernieuwing in onderwijs is. Door bijna uitsluitend te spreken van ‘interactief afstandsonderwijs’, ook wanneer ze verwijst naar de meerwaarde van hybride onderwijs die uit onderzoek naar voorkomt, lijkt de memorie van toelichting die voordelen in de eerste plaats te linken aan het element ‘van op afstand kunnen leren’. Tekenend is onder meer deze passage in de memorie:

Scholen zien een potentieel in een combinatie van onderwijs op school en op afstand om de leeromgeving te versterken en leerlingen uit te dagen. Als scholen van mening zijn dat afstandsonderwijs zowel voor leerprestaties als voor het welbevinden van de leerlingen een positieve keuze is, dan moeten ze hierop kunnen inzetten. (Morie van toelichting, p. 4)

Onderwijs van thuis uit kunnen volgen was inderdaad een noodzaak tijdens de coronapandemie, met scholen die een tijdlang voltijds of deeltijds dicht gingen, of individuele leerlingen of hele klasgroepen die in isolatie of quarantaine moesten. Voor leerlingen die noodgedwongen thuis moeten zitten, is de mogelijkheid om toch – en op een kwaliteitsvolle manier – onderwijs te kunnen volgen natuurlijk ten zeerste welkom. Daarnaast zou een school het ook erg zinvol kunnen vinden om bijvoorbeeld leerlingen in de hogere jaren door middel van afstandsonderwijs een extra uitdaging te bieden op het vlak van zelfstandigheid en zelfregulatievaardigheden.

We zouden het echter appreciëren mocht de memorie van toelichting die structurele inbedding van plaatsafhankelijk leren tijdens de schooltijd op een heldere wijze situeren binnen de bredere visie op digitalisering van het onderwijs die we ook in de visienota Digisprong aantreffen. Een helder conceptueel kader in de memorie van toelichting bevordert niet alleen het parlementair debat, maar kan ook de basis vormen voor informatie naar scholen via de geëigende kanalen.

We vragen om in de memorie van toelichting duidelijk aan te geven:

- 1) dat de pedagogisch-didactische meerwaarde van hybride leervormen samenhangt met de doordachte inzet van kwaliteitsvol digitaal leermateriaal waardoor onder meer een betere afstemming op de leernoden van leerlingen mogelijk wordt, naast andere voordelen;
- 2) dat plaatsafhankelijkheid één van die voordelen is, maar niet de basis vormt voor de pedagogisch-didactische meerwaarde die hybride leervormen kunnen bieden;
- 3) dat hybride onderwijs ook volledig op school georganiseerd kan worden;
- 4) – bij wijze van voorbeeld – voor welke specifieke situaties of om welke bijkomende redenen scholen secundair onderwijs daarnaast toch best structureel de mogelijkheid krijgen om een individuele leerling of hele klasgroepen de online component van het hybride leren eventueel van thuis uit te laten doen.

¹¹ Kinderrechtencommissariaat (2021), *Visienota ‘Digisprong’: naar meer kansen voor elk kind* (2020-2021-06), <https://www.kinderrechten.be/advies/visienota-digisprong-naar-meer-kansen-voor-elk-kind>, p. 4

¹² Zie <https://www.vlaanderen.be/kenniscentrum-digisprong>.

3.2. Graag een geëigend kader voor digitale onderwijskwaliteit

In dat verband betreuren we ook dat de memorie van toelichting niet wijst op de noodzaak van de ontwikkeling van een geëigend referentiekader voor digitale onderwijskwaliteit (DOK) in het leerplichtonderwijs. Nochtans is in de visienota Digisprong sprake van

'Actie 3.4. De ontwikkeling van een kwaliteitskader digitaal onderwijs al dan niet geïntegreerd in de bestaande kaders als richtsnoer voor het onderwijsveld met het oog op gericht kwaliteitstoezicht. (Visienota Digisprong, p. 10)

In ons standpunt over die nota drukten wij daar al onze waardering voor uit.¹³ De memorie van toelichting bij het voorontwerp van decreet beperkt zich in dit verband echter tot:

Net zoals voor het contactonderwijs, wordt ook het interactief afstandsonderwijs gevat door het referentiekader onderwijskwaliteit (OK) zoals opgenomen in het decreet betreffende de kwaliteit van het onderwijs. Bij een doorlichting door de onderwijsinspectie zal – ook voor het interactief afstandsonderwijs – onder andere worden nagegaan in welke mate de onderwijsinstelling kwaliteitsvol onderwijs verstrekt dat tegemoetkomt aan de kwaliteitsverwachtingen uit het OK. (Memorie van toelichting, p. 1)

Uiteraard geldt het OK-kader ook voor interactief afstandsonderwijs. Alleen zijn de kwaliteitsverwachtingen die in het OK geformuleerd staan te weinig specifiek om echt richting te kunnen geven aan de ontwikkeling van kwaliteitsvol hybride onderwijs. Hier had de memorie meer expliciet kunnen verwijzen naar bijvoorbeeld de ontwerpprincipes in de inspiratiegids uit het OBPWO 2021.05-onderzoek.

Een voorbeeld: evaluatie

Eén van de zaken waar de inspiratiegids op wijst is de mogelijkheid én wenselijkheid om in de online component zelf ook evaluatiemomenten in te bouwen. Leerkrachten hebben het daar vaak moeilijk mee, blijkt uit het onderzoek, vanwege het risico op fraude.

Toch zijn er haalbare digitale mogelijkheden om online te evalueren in een blended ontwerp. Het is bovendien niet aangewezen om alleen de face to face contacttijd in te zetten voor evaluaties. Dit werd ook aangegeven in de focusgroepen met de leerlingen.

“We hadden bijna nooit online evaluaties. De dagen dat we les hadden werden helemaal volgepland met toetsen. De uren dat we in school zijn hebben we liever gewoon les. Je kan dan eventueel punten halen door thuis taken te maken en dergelijke. Maar niet alle toetsen op school.” (focusgroep leerlingen School D – Inspiratiegids, p. 78)

De visienota Digisprong vernoemt toegang tot digitale evaluatievormen als een doelstelling onder speerpunt 3.¹⁴ In het OK-kader vinden we over ‘evaluatie’ als kwaliteitsverwachting enkel:

Het schoolteam hanteert een onderbouwde visie op evaluatie. De evaluatie is breed en representatief voor de eigen doelen en het gevalideerde doelenkader. Het schoolteam kiest doordacht voor verschillende evaluatieprocedures en -instrumenten om betrouwbaar gegevens te verzamelen. De gehanteerde beoordelingscriteria zijn objectief en helder gecommuniceerd. De evaluatie is stimulerend en ontwikkelingsgericht en verloopt fair en transparant.¹⁵

¹³ Kinderrechtencommissariaat (2021), *Visienota ‘Digisprong’: naar meer kansen voor elk kind* (2020-2021-06), <https://www.kinderrechten.be/advies/visienota-digisprong-naar-meer-kansen-voor-elk-kind>, p. 4. Zie ook onze knelpuntennota uit 2021, <https://www.kinderrechten.be/advies/maak-afstandsleren-minder-afstandelijk>, p. 9

¹⁴ Visienota Digisprong, <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1635256>, p. 9.

¹⁵ Onderwijsinspectie, *Het referentiekader voor Onderwijskwaliteit: kwaliteitsverwachtingen en kwaliteitsbeelden*, p. 15, https://www.onderwijsinspectie.be/sites/default/files/atoms/files/OK-magazine_0.pdf, geraadpleegd op 11 oktober 2022;

Het idee om bij hybride leren ook online tools in te zetten voor evaluatie, kan dan wel 'gevat' worden onder de noemer 'doordacht kiezen voor verschillende evaluatieprocedures en -instrumenten' in de geciteerde kwaliteitsverwachting uit het OK-kader, maar ze kan er niet direct uit afgeleid worden. Daarvoor is een specifiek referentiekader nodig.

'Evaluatie' komt ook in het voorontwerp van decreet aan bod. Artikel 10 voegt aan de Codex Secundair Onderwijs toe dat de leerlingenevaluatie ook betrekking heeft op de leerstofonderdelen die via interactief afstandsonderwijs worden aangeboden.

Met andere woorden: wat je tijdens het interactief afstandsonderwijs leert, telt ook meer voor je rapport. Meer hoeft daarover in de Codex Secundair Onderwijs ook niet te staan. Maar het lijkt ons wel aan te bevelen dat scholen en de onderwijsinspectie over een wat specifiek en meer richtinggevend referentiekader beschikken. Dat geldt niet alleen voor het aspect evaluatie maar ook veel andere elementen. Zo'n geëigend referentiekader kan mee de basis vormen voor de specifieke professionalisering over hybride onderwijs die zeker nog verder nodig blijft.

3.3. Graag oog voor de nodige graduele opbouw

Het hoger vermelde onderzoek (OBPWO 2021.05) maakt duidelijk dat een graduele opbouw van 'blended learning' ten eerste aangewezen is, zodat leerlingen de kans krijgen om zowel de nodige digitale vaardigheden als de vereiste zelfregulatie geleidelijk aan te versterken.

Dit houdt voor hen in dat de verwachte vaardigheden in een leerlijn gestructureerd worden, waarin stapsgewijs over leerjaren heen steeds meer zelfregulatie in handen van leerlingen wordt gelegd. (OBPWO 2021.05 – Eindrapport, pp. 129-130)¹⁶

Ook dit aspect verdient een plaats in een specifiek referentiekader voor de kwaliteit van digitaal onderwijs. Een graduele versterking van digitale vaardigheden en zelfregulatie is des te belangrijker bij toepassingen van hybride leren waarbij afstandsonderwijs ingeschakeld wordt.

Precies daarom lijkt het ons wenselijk dat hybride onderwijs zeker in de lagere leerjaren grotendeels of zelfs volledig op school georganiseerd wordt. Dat biedt meer mogelijkheden voor een graduele opbouw. Online leren ook op school kunnen doen is niet alleen nodig voor leerlingen met onvoldoende aangepaste thuiscontext, zoals de memorie van toelichting aangeeft,¹⁷ maar ook voor leerlingen die nog niet over de nodige maturiteit en zelfregulatie beschikken om thuis halve of hele dagen zelfstandig met schoolwerk bezig te zijn. En daar horen zeker ook de jongere leerlingen bij.

Graag graduele opbouw als decretale voorwaarde

In dat verband verbaasde het ons dat het voorontwerp van decreet in de versie van 8 juli 2022 geen onderscheid maakt naar leeftijd of leerjaren en opteert voor een uniforme regeling voor het hele secundair onderwijs die scholen toestaat om tot 50% van de onderwijstijd interactief afstandsonderwijs in te plannen. We bevelen aan om een graduele toename over leerjaren en graden te hanteren en een maximumpercentage vast te leggen dat lager ligt dan 50%. De verplichting om een visie te ontwikkelen biedt geen garantie dat scholen zo'n graduele opbouw ook voorzien. We vragen daarom om dat expliciet op te leggen. Ook zouden scholen hun toepassing van interactief afstandsonderwijs best regelmatig evalueren, mede op basis van een bevraging bij de leerlingen.

We hebben begin 2021 met heel wat jongeren uit het secundair onderwijs gesproken over hun beleving van het afstandsonderwijs in hun school en wat ze goed vonden of wat moeilijk was. Het lijkt ons essentieel om bij de invoering van het afstandsonderwijs in het kader van een hybride onderwijstraject de stem van jongeren een plaats te geven en daar voldoende rekening mee te houden.

¹⁶ Zie ook p. 44 en p. 97 van het Eindrapport, <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestand.ashx?nr=18408>

¹⁷ Memorie van toelichting. VR 2022 0807 DOC 0790/3BIS <https://beslissingenvlaamsegering.vlaanderen.be/document-view/62C689BD8E6C4430A889793A>, pp. 4-5 en p. 7.

Op schooljaarbasis?

Merkwaardig vinden we ook dat het maximum aandeel van de onderwijstijd dat aan interactief afstandsonderwijs besteed mag worden, op schooljaarbasis bepaald wordt. Als de bedoeling daarvan is om scholen ook de mogelijkheid te geven om in de loop van het schooljaar interactief afstandsonderwijs gradueel op te bouwen, dan is een striktere formulering meer aangewezen. Met de formulering 'op schooljaarbasis', zou het een school perfect toegestaan zijn om in de maanden december, januari of februari voltijds afstandsonderwijs te organiseren. We zien niet in hoe zoiets voor leerlingen een meerwaarde zou kunnen betekenen.

We bevelen aan om in het decreet op te nemen:

- 1) dat interactief afstandsonderwijs gradueel opgebouwd wordt, waarbij het aandeel van de onderwijstijd dat onder de vorm van afstandsonderwijs georganiseerd wordt, gradueel toeneemt, over de leerjaren heen en binnen het schooljaar;
- 2) dat de organisatie van interactief afstandsonderwijs dient te berusten op een solide basis van hybride onderwijs dat op school plaats vindt;
- 3) dat scholen hun toepassing van interactief afstandsonderwijs regelmatig moeten evalueren en daarbij de leerlingen betrekken.

3.4. Behoud van redelijke aanpassingen

Tijdens de corona-pandemie bleek het afstandsleren voor leerlingen met een beperking extra drempels op te werpen, vaak omdat de redelijke aanpassingen waar ze in de klas een beroep op konden doen, dan wegvielen. Daar wezen we in onze knelpuntennota uit 2021 ook al op.¹⁸

We vragen om in het decreet op te nemen dat ook bij de organisatie van interactief afstandsonderwijs de redelijke aanpassingen geïmplementeerd worden waar een leerling in de klas een beroep op kan doen.

3.5. Wat met de toepassing bij individuele leerlingen?

Het voorontwerp van decreet staat scholen ook toe om interactief afstandsonderwijs voor individuele leerlingen te organiseren. Scholen die dat willen doen, moeten dat specifiek in hun schoolreglement opnemen. Voor die toepassing bij individuele leerlingen gelden dezelfde restricties als voor interactief afstandsonderwijs voor leerlingengroepen: binnen de schooluren, voor een decretaal bepaald maximaal aandeel van de onderwijstijd, op basis van een beginsituatie-analyse en een visieontwikkeling, met de mogelijkheid voor de leerling om het op school te volgen. Er zijn geen bijkomende voorwaarden.

Welke toepassingen heeft men voor ogen?

Welke concrete situaties het beleid met individueel interactief afstandsonderwijs precies voor ogen heeft, wordt niet echt duidelijk. In de memorie van toelichting lezen we daarover enkel:

Interactief afstandsonderwijs kan worden aangeboden aan een leerlingengroep of een individuele leerling. Het is echter geen afdwingbaar leerlingenrecht, het behoort tot de autonomie van de school of het centrum om het leerproces vorm te geven. Het aanbieden aan een leerlingengroep geniet op vele vlakken de voorkeur (organisatie, bereik, etc.), maar

¹⁸ Zie hoger vermelde knelpuntennota. 2020-2021/08, <https://www.kinderrechten.be/advies/maak-afstandsleren-minder-afstandelijk>, p.8

binnen de gegeven autonomie kan een school of centrum ook kiezen voor een aanbod interactief afstandsonderwijs aan een individuele leerling. (Memorie van toelichting, p. 4)

Deze autonomie moet de ruimte bieden om gedifferentieerd in te spelen op de noden en competenties van de betrokken leerling en leerkracht. (Memorie van toelichting, p. 6)

Betere afstemming op individuele leernoden ?

Leerprocessen beter kunnen differentiëren in functie van de individuele leernoden van leerlingen, is uiteraard in het belang van het kind. Zowel leerlingen die wat moeilijker of trager leren, als sterkere tot ultra-hoogbegaafde leerlingen kunnen daar hun voordeel mee doen. Maar nogmaals: die mogelijkheid tot betere differentiatie zit vooral vervat in de digitale component (en de doordachte combinatie met contactonderwijs), niet in het aspect 'afstand' op zich. Dat kan dus normaliter net zo goed volledig op school plaats vinden. Daarvoor is geen extra juridisch kader nodig. Enkel als er bijkomende redenen zijn om een leerling het online leren deeltijds van thuis te laten doen, biedt die mogelijkheid voor de leerling een meerwaarde.

Langdurig zieke leerlingen ?

Voor langdurig zieke leerlingen heeft de mogelijkheid om van thuis uit of elders afstandsonderwijs te volgen, wel al zijn nut bewezen. Leerlingen die om medische redenen langdurig (minstens vier weken) of veelvuldig (minstens 36 halve dagen) afwezig verwachten te zijn, kunnen een beroep doen op synchroon internetonderwijs (aangeboden door Bednet).¹⁹ Naast onderwijs volgen, kunnen ze zo ook hun sociale contacten met hun klasgroep behouden. Maar die regeling bestaat al en vergt geen extra decretaal kader. De afwezigheid van die leerlingen op school is al gewettigd door hun ziekte. Voor wie minder lang ziek is, kan de school zelf synchroon internetonderwijs organiseren.

Definitief uitgesloten leerlingen ?

Een juridisch kader dat individueel interactief afstandsonderwijs mogelijk maakt, zou wel een uitweg kunnen bieden voor sommige leerlingen die door hun school definitief uitgesloten worden.

Leerlingen voor wie de definitieve uitsluiting ingaat op 31 augustus, hebben het recht om tot het einde van het schooljaar effectief de lessen bij te wonen.²⁰ Leerlingen die in de laatste weken of maanden vernemen dat ze op het einde van het schooljaar uitgesloten worden, moeten toch nog kunnen meedoen aan de examens of proeven van dat schooljaar om zo hun slaagkansen te vrijwaren. Sommige scholen blijven dat zien als een gunst. Onze Klachtenlijn krijgt al jaren klachten van leerlingen die de laatste weken – zelfs tot twee maanden of meer – toch geen lessen meer mogen bijwonen.²¹ Ze zitten in afzondering en zijn bijna volledig aangewezen op zelfstudie. De casus van Abdel is daar een voorbeeld van. De feiten waarvoor een leerling verwijderd wordt, zijn vaak ook niet van die aard

Zelfstudie en examens op de gang?

De 13-jarige Abdel zit in het eerste jaar secundair onderwijs. Half mei 2018 werd hij preventief geschorst en definitief uitgesloten vanaf 31 augustus omdat hij te druk is. Sinds 1 juni heeft hij opnieuw toegang tot de school, maar sindsdien zit hij op een bankje in de gang aan het secretariaat. Daar passeert veel volk. Zijn moeder belt naar de Klachtenlijn omdat Abdel een hele week herhalingslessen mist. Begin deze week kwam zijn klastitularis langs met enkele taken. Vragen moest hij stellen via Smart-school, maar daarop kreeg hij nog geen antwoord. Ook in de speeltijd moet hij in de gang blijven. Zijn moeder vraagt of dat allemaal wel kan. Ze is bang dat Abdel zijn examens in de gang zal moeten maken.

¹⁹ Omzendbrief Synchroon Internetonderwijs. NO/2015/01, <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14883#1>

²⁰ Zie Omzendbrief SO64, onder 6.2.2, vierde lid, <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=9418>

²¹ Zie onder meer ons dossier 'Straffe school' uit 2015, <https://www.kinderrechten.be/advies/straffe-school-de-grenzen-van-sanctioneren-verkend> en onze jaarverslagen.

dat de leerling een reëel gevaar vormt voor anderen. Maar de impact van de afzondering op de slaagkansen van de leerling kunnen groot zijn.

In het voorjaar 2020 zorgde een corona-nooddecreet ervoor dat alle leerlingen die na 1 februari 2020 uitgesloten werden en nog geen andere school gevonden hadden, voorlopig op de uitsluitende school konden blijven met recht op toegang tot gelijkwaardig onderwijs. De startdatum van de definitieve uitsluitingen werd – enkel voor dat schooljaar – van rechtswege verplaatst naar 31 augustus. Met dat uitstel beoogde het corona-nooddecreet maximale slaagkansen voor definitief uitgesloten leerlingen. Naar aanleiding van enkele klachten vroegen we bij het Departement Onderwijs na hoe ‘toegang tot gelijkwaardig onderwijs’ ingevuld kon worden. Als de klassenraad vindt dat de uitgesloten leerling niet samen met de klasgenoten op school kan deelnemen aan de lessen, zo suggereerde het Departement Onderwijs, dan kan gelijkwaardig onderwijs gerealiseerd worden met een systeem van synchroon internetonderwijs of door de vakleerkracht de leerling individueel te laten lesgeven op school of op afstand.

Ook in post-coronatijd kan individueel interactief afstandsonderwijs helpen de slaagkansen te vrijwaren van leerlingen die op het einde van het schooljaar definitief uitgesloten worden, als de directie hen niet meer fysiek op school wil. Het voorontwerp van decreet maakt zelfs mogelijk om die uitgesloten leerlingen tijdens de resterende weken of maanden voor 100% op individueel interactief afstandsonderwijs te plaatsen. Het voorziene maximumaandeel van de onderwijstijd wordt immers op schooljaarbasis berekend. Het Kinderrechtencommissariaat vindt wel dat het uitgangspunt moet zijn dat uitgesloten leerlingen tijdens de laatste weken of maanden van het schooljaar hun recht op gelijkwaardig onderwijs zoveel mogelijk via contactonderwijs op school vervuld zien. We hopen ook dat de voorliggende regelgeving scholen niet nog meer zal verleiden om leerlingen vanaf 31 augustus definitief uit te sluiten. Dat gebeurt volgens ons nu al te vaak.

Daarnaast vrezen we dat – met het voorliggende voorontwerp van decreet – deze toepassing van individueel interactief afstandsonderwijs in de praktijk nog tot veel discussie zal leiden:

- Om te beginnen moet de optie individueel interactief afstandsonderwijs voor de start van het schooljaar in het schoolreglement opgenomen zijn. Ad hoc toepassing is niet mogelijk.
- Maar ook als individueel interactief afstandsonderwijs in het schoolreglement is voorzien, zo stelt de memorie van toelichting, blijft het gebruik ervan een autonome beslissing van de school (‘geen leerlingenrecht’). Betekent dit dan dat de school voor leerlingen die vanaf 31 augustus uitgesloten worden, een keuze moet maken: óf ze biedt de uitgesloten leerling interactief afstandsonderwijs aan, óf ze laat die leerling toe om tot het einde van het schooljaar de lessen bij te wonen?
- En dan nog moet de leerling steeds de mogelijkheid krijgen om het afstandsonderwijs op school te volgen. De vraag is hier hoe die voorwaarde in de praktijk zal gerespecteerd worden als de school vindt dat de reden van de definitieve uitsluiting van die aard is dat de fysieke aanwezigheid van de leerling op school voor de rest van het schooljaar niet gewenst is.

De nieuwe regelgeving biedt scholen dus extra mogelijkheden om definitief uitgesloten leerlingen ‘gelijkwaardig onderwijs’ aan te bieden, wat in het voordeel van de betrokken leerling kan uitvallen. Maar we vrezen dat daarmee het aantal betwistingen en klachten rond de concrete invulling van dat recht op gelijkwaardig onderwijs niet zal verminderen.

Andere leerlingen die tijdelijk niet of niet voltijds naar school kunnen

Aanhoudend ‘lastig gedrag’ leidt lang niet altijd tot een definitieve uitsluiting, al zoeken scholen dan toch soms naar andere uitwegen om de impact op leerkrachten te verlichten. De ouders vragen om de leerling deeltijds thuis te houden, lijkt dan voor sommige scholen een redelijke uitweg te zijn. Een aanbod om, tijdens die halve dagen dat de leerling thuis blijft, de lessen via

synchron internetonderwijs te volgen, moet de pil helpen verzachten. Sommige scholen proberen dit nu al, ook zonder wettelijke basis. De casus van Bram is daar een voorbeeld van.

Met het voorliggende voorontwerp van decreet zou die wettelijke basis er voor het secundair onderwijs nu wel komen, gezien de autonomie die scholen krijgen bij de concrete toepassing van individueel interactief afstands-
onderwijs.

De casus van Bram toont aan dat het snel fout kan lopen. Dat mag niet verwonderen. De keuze voor 'interactief afstandsonderwijs' wordt in dit soort situaties niet zozeer gemaakt met oog op de pedagogisch-didactische meerwaarde van hybride leren, maar vooral om tijdelijk of deeltijds van een lastige leerling af te zijn. In zulke situaties is de kans een stuk kleiner dat de concrete uitwerking gebaseerd is op een inhoudelijk weloverwogen en goed voorbereide inzet van digitale leermiddelen in combinatie met contactonderwijs. Zeker als dit de enige toepassing is waarvoor de school hybride onderwijs inzet. We vrezen dat de decretale verplichting om te werken aan een visie op hybride onderwijs dat risico niet echt zal verminderen.

De vraag om deeltijds thuis te kunnen blijven, komt soms ook vanuit de leerling of de ouders, zo leren we uit andere cases bij onze Klachtenlijn. Sommige leerlingen hebben het door psychische problemen tijdens sommige periodes erg moeilijk om voltijds naar school te gaan. Ook voor hen kan interactief afstandsonderwijs een deel van de oplossing vormen. Maar ook voor die situaties geldt de bedenking dat als dit binnen de school de enige toepassing van hybride onderwijs is, de kans op een echt kwaliteitsvolle invulling wellicht heel wat kleiner is.

Basiswerking hybride onderwijs als voorwaarde

Die bekommernis om een kwaliteitsvolle invulling van individueel afstandsonderwijs brengt ons tot de suggestie om aan dit soort toepassingen decretaal een bijkomende voorwaarde te koppelen:

Lastige leerling halftijds thuis?

Bram heeft ASS. Hij gaat naar een gewone school. Ondanks de redelijke aanpassingen loopt het moeilijk. Wanneer het Bram teveel wordt, reageert hij heftig en vaak ook agressief. De school wil hem nog wel aan boord houden, maar niet voltijds. Hij zit in een grote en drukke klas, waardoor Bram voortdurend overprikkeld raakt. Al kort na de start van het nieuwe schooljaar vraagt de directie aan de ouders om Bram maar halve dagen te laten komen en zijn afwezigheid te wettigen met een medisch attest. De ouders weigeren dat. Bram is immers niet ziek. Ook vorig schooljaar werd deze vraag al eens opgeworpen. De school suggereerde ook al een verwijzing naar het buitengewoon onderwijs. Zelf merken de ouders ook wel dat een hele dag school voor Bram in deze omstandigheden wel zwaar is. Hij geraakt snel overprikkeld. De school zegt geen alternatief te kunnen aanreiken. Ze hebben te weinig personeel en lokalen om Bram in de namiddag in een omgeving met minder prikkels te zetten.

De school stelt voor om Bram in de namiddag toch thuis te houden en hem via een online tool de lessen te laten volgen. De leerkracht zal ook opdrachten doorsturen. De ouders stemmen daarmee in, om Bram even rust te gunnen. Maar enkel voor een korte tijd, tot ze samen met de school andere oplossingen kunnen bespreken.

Al van bij het begin loopt het toch fout met dat synchron afstandsonderwijs. De ouders willen op deze manier niet verder. Het vertrouwen is weg. Ze willen dat Bram terug voltijds naar school gaat. De directie en de klastitularis achten dat niet haalbaar. De ouders vragen bemiddeling van het Kinderrechtencommissariaat. Dezelfde week nog laten de ouders echter weten dat ze Bram in een andere school hebben ingeschreven.

We bevelen aan om in het decreet op te nemen dat scholen die interactief afstandsonderwijs aan individuele leerlingen wensen aan te bieden, dit enkel kunnen doen als dat aanbod aansluit op een basiswerking van hybride onderwijs op school. Dat wil zeggen dat, voorafgaand aan het interactief afstandsonderwijs, binnen de onderwijstijd die leerlingen op school doorbrengen minstens een deel van het onderwijs aan de groep waar de leerling deel van uitmaakt ook al georganiseerd wordt als een weloverwogen combinatie van contactonderwijs en online leren. Deze bijkomende voorwaarde is niet nodig bij individueel interactief afstandsonderwijs op vraag van de leerling.

Het spreekt voor zich dat die voorwaarde niet nodig is voor toepassingen waarvoor al een eigen regelgevend kader bestaat, zoals synchroon internetonderwijs aan langdurig zieke leerlingen. Analoog daaraan vragen we dat ook niet bij gelijkaardige toepassingen op vraag van de leerling, bijvoorbeeld bij leerlingen die minder dan vier weken afwezig zijn door ziekte of ongeval. Of bij leerlingen die het om andere redenen moeilijk hebben om voltijds naar te school gaan.

En in het basisonderwijs?

Het voorliggende voorontwerp van decreet gaat alleen over het secundair onderwijs. Toch krijgen we vanuit het onderwijsveld signalen dat ook basisscholen de toepassing van (individueel) interactief afstandsonderwijs overwegen. Dat blijkt ook uit de meldingen die we binnenkrijgen bij onze Klachtenlijn. De casus van Bram gaat eigenlijk over een 11-jarige jongen in het zesde leerjaar van het basisonderwijs.

Er zijn ook situaties denkbaar waarin het opportuun is dat een basisschool op eigen initiatief of op vraag van de ouders interactief afstandsonderwijs organiseert voor een individuele leerling. Bijvoorbeeld om een leerling die door een ongeval een drietal weken thuis moet blijven, ondertussen via synchroon internetonderwijs zoveel mogelijk van de lessen te laten volgen.

We vragen dat er ook voor het basisonderwijs expliciete richtlijnen komen, met een duidelijk onderscheid tussen hybride onderwijs op school en afstandsonderwijs. Het lijkt ons niet wenselijk om afstandsonderwijs structureel in te bedden in het basisonderwijs, waarbij de concrete toepassing volledig onder de autonome beslissingsbevoegdheid van de school zou vallen. Maar we willen specifieke toepassingen in uitzonderlijke (individuele) situaties niet per definitie uitsluiten.

3.6. Wat bij klachten en betwistingen?

De toepassing van interactief afstandsonderwijs, waarbij leerlingen geacht worden een deel van de onderwijstijd thuis door te brengen, zal in sommige situaties ongetwijfeld aanleiding geven tot betwistingen en klachten. Het voorontwerp van decreet probeert dat te vermijden door scholen die gebruik willen maken van interactief afstandsonderwijs te verplichten dat in hun schoolreglement op nemen (art. 4, 8 en 14). De memorie van toelichting zegt daarover:

Indien de school of het centrum beslist interactief afstandsonderwijs te organiseren, dan dient zij dit op te nemen in het school- of centrumreglement. Het is immers belangrijk dat de manier waarop het onderwijs wordt georganiseerd en de plaats die het interactief afstandsonderwijs daarin krijgt, voldoende gedragen wordt door de onderwijsparticipanten. (Memorie van toelichting, p. 5)

Daarbij moet het schoolreglement minstens aangeven voor welke opleidingen of structuuronderdelen interactief afstandsonderwijs aangeboden wordt en of dat in groep of individueel gebeurt. En het schoolreglement moet ook vermelden dat de leerling het afstandsonderwijs ook altijd van op school kan volgen.

We betwijfelen of die drie elementen zullen volstaan om leerlingen en ouders de nodige duidelijkheid te verschaffen en raden scholen aan om meer specifieke informatie te verstrekken en duidelijke afspraken te maken. De memorie van toelichting neemt alvast de aanbeveling op om goed te communiceren over de timing van het afstandsonderwijs:

Het organiseren van interactief afstandsonderwijs heeft een impact op de thuiscontext van de leerling. Een tijdige en duidelijke communicatie van de momenten en de omvang van het interactief afstandsonderwijs is noodzakelijk zodat gezinnen daarmee rekening kunnen houden. (Memorie van toelichting, p. 5)

In een recent opiniestuk wezen we al op het belang van goede afspraken over het gebruik van onlinecommunicatie en digitale schoolplatformen, op basis van maximale inspraak van leerlingen.²²

Maar ook dan kunnen er nog betwistingen komen. Wat als op die momenten van afstandsonderwijs geen van de ouders thuis is en zij vinden dat ze hun kind niet zomaar een halve of hele dag alleen thuis kunnen laten? Dan kunnen ze in principe een beroep doen op de decretale voorwaarde “De leerling krijgt altijd de mogelijkheid om het interactieve afstandsonderwijs in de school of het centrum te volgen”. Maar wat als de school over onvoldoende ‘open leerruimte’ beschikt om alle leerlingen die op dat moment interactief afstandsonderwijs krijgen, dat op school te laten volgen? Kan de school dan het ‘op school volgen’ beperken tot een deel van de leerlingen? In de memorie van toelichting wordt de mogelijkheid om het afstandsonderwijs op school te volgen uitdrukkelijk gekoppeld aan een ‘onvoldoende aangepaste thuiscontext’ (pp. 4 – 5), of nog strikter aan ‘thuis over onvoldoende leerruimte beschikken’ (p. 7). We vrezen dat verschillen in interpretatie van die decretale voorwaarde wel eens tot discussies tussen school en ouders kunnen leiden. Of wat als de school vraagt om een individuele leerling halftijds thuis te houden in ruil voor interactief afstandsonderwijs, maar de ouders het daar niet mee eens zijn? Bij welke instantie kunnen leerlingen of ouders dan terecht om een klacht neer te leggen? Voor klachten over synchroon internetonderwijs aangeboden door Bednet bestaat er wel een formele klachtenprocedure.²³

Maak de Commissie Leerlingenrechten bevoegd voor klachten

Het ligt uiteraard voor de hand dat leerlingen en ouders bij onenigheid over een concrete regeling van afstandsonderwijs best in direct overleg met de klastitularis of de schooldirectie of via overleg in de bevoegde participatie-organen tot een vergelijk met de school proberen te komen. In het geval van interactief afstandsonderwijs aan een individuele leerling zou volgens ons ook het CLB een gesprekspartner moeten kunnen zijn.

Maar voor die situaties waarin dat allemaal geen soelaas biedt, moet er een duidelijke klachtenprocedure komen, liefst met een rol voor de Commissie Leerlingenrechten. Deze thematiek ligt in de lijn van waar de Commissie nu voor bevoegd is: klachten over het weigeren van een inschrijving of over de ontbinding van inschrijving onder ontbindende voorwaarde. Dat gaat in wezen steeds over ‘recht op onderwijs’. Bij een klacht over een concrete toepassing van interactief afstandsonderwijs gaat het eigenlijk ook daar over. Het idee van de ouders in zulke gevallen is dat het recht van hun kind op onderwijs geschonden wordt.

We vragen dat scholen duidelijke afspraken maken over het inzetten van interactief afstandsonderwijs en over het gebruik van digitale tools, op basis van maximale inspraak van leerlingen. Daarnaast vragen we om een heldere en toegankelijke klachtenprocedure en dat de Commissie Leerlingenrechten bevoegd wordt voor klachten over de wijze waarop scholen interactief afstandsonderwijs organiseren.

²² Kinderrechtencommissaris, *Zorgvuldig omgaan met digitale schoolplatforms ook in belang van kinderen en jongeren*. Opiniestuk 17/09/2022, <https://www.kinderrechten.be/nieuws/zorgvuldig-omgaan-met-digitale-schoolplatforms-ook-in-belang-van-kinderen-en-jongeren>

²³ Zie <https://www.bednet.be/klachten>

Algemene conclusie

De uitbouw van hybride onderwijs biedt zeker voordelen. Het uitgangspunt moet wel zijn dat hybride onderwijs in beginsel op school plaats vindt. Zij het met de mogelijkheid voor scholen secundair onderwijs om tijdens de schooluren de online component, over de leerjaren heen in gradueel toenemende mate, deels als afstandsonderwijs te organiseren. In dat geval moet de leerling wel steeds de mogelijkheid krijgen om die online component toch op school te volgen.

Ook interactief afstandsonderwijs voor individuele leerlingen dient op een solide basis van hybride onderwijs op school te berusten, behalve wanneer de school ze op vraag van de leerling inzet.

Goede afspraken tussen school, leerlingen en ouders op basis van inspraak en regelmatige evaluatie zijn onontbeerlijk. Ook nodig is een duidelijke en laagdrempelige klachtenprocedure met betrekking tot interactief afstandsonderwijs, waar de Commissie Leerlingenrechten ook een plaats in krijgt.